

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN INFORMERAR

BARNPERSPEKTIV VID EKONOMISKT BISTÅND ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN

**BARNPERSPEKTIV VID EKONOMISKT BISTÅND
ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN**

Meddelande 2007: 21

ISSN 0348-8748 ISRN LSTY-H-M—2007/21 --SE

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län,
Ansvarig enhet: Rättsenheten
Fotografi: ClipArt, © 2007 Microsoft Corporation
Författare: Kennert Jonsson
Tryckt hos: Högskolan i Kalmar
Upplaga: 75 ex

Inledning

Enligt regeringens s k regleringsbrev för år 2006 och 2007 skall länsstyrelserna, bl a, tillse att socialtjänstens arbete bedrivs målinriktat, lagenligt samt med god kvalitet och framförhållning i planeringen.

I regleringsbrevet för 2006 framgick under regeringens ”mål” att länsstyrelserna inom sin verksamhetstillsyn skulle redovisa hur barnperspektivet, särskilt synpunkter från flickor och pojkar, har beaktats i ärenden inom socialtjänsten samt i vilken utsträckning kommuner gör barnkonsekvensanalyser.

I regleringsbrevet för 2007 framgår att länsstyrelserna inom sin verksamhetstillsyn skall redovisa vilka insatser som genomförts för att stödja arbetet med att integrera ett barnperspektiv i socialtjänstens arbete.

Som följd av kraven i regleringsbrevet för år 2006 inriktade sig Länsstyrelsen i Kalmar län på en granskning av länets förhållanden då det gäller socialtjänstens handläggning av ärenden om ekonomiskt bistånd till boendeskulder för barnfamiljer. Vissa sådana skulder kan leda till avhysning/vräkning, vilket i sig ofta medför allvarliga konsekvenser för barnen i en familj.

Boendeskulder kan inkludera olika delar. Länsstyrelsen avser här främst hyror, månadsavgifter för bostadsrätter, räntor och uppvärmningskostnader för villor.

Metod

I september månad 2006 skickades en remiss till socialnämnderna (motsvarande) i länet. På själva remisshandlingen fanns vissa frågor som skulle besvaras. Som bilaga följde ett frågeformulär som skulle fyllas i gällande varje biståndsprövning/ärende som avsåg boendeskuld för barnfamilj. Ett blad skulle fyllas i för varje ärende. Den period som granskningen gällde var 2005-07-01—2006-06-30.

Svar skulle ha avgivits till 2006-11-01.

En sammanställning av svaren skulle göras.

Redovisning av resultatet skulle ske till regeringen och länets socialnämnder.

Resultat

Svar har inkommit från 9 av länets 12 socialnämnder. Påminnelser har gjorts.

Följande svar lämnas:

Totala antalet biståndsprövningar gällande boendeskulder under aktuell period (boendeskulder kan inkludera många delar men här avses främst hyror, månadsavgifter för bostadsrätter, räntor och uppvärmningskostnader för villor).

	Totalt	Hur många har gällt barnfamiljer?
Borgholm:	27	11
Hultsfred	8	4
Kalmar	22	3
Mönsterås	1	1
Mörbylånga	20	12
Nybro	3	0
Torsås	3	2
Vimmerby	14	5
Västervik	uppgift saknas	8
Antal:	98	46

Hur många av ovan redovisade "barnfamiljsärenden" avser föräldrar som har umgängesrätt med barn? Inget barn har då sitt stadigvarande boende hos dessa föräldrar.

Borgholm	1
Hultsfred	1
Kalmar	5
Mönsterås	0
Mörbylånga	2
Nybro	ej svar
Torsås	0
Vimmerby	0
Västervik	3
Antal	12

Finns skrivna rutiner för handläggning av ärenden då det gäller boendeskulder, speciellt när barn är berörda?

Borgholm	ja
Hultsfred	nej
Kalmar	nej
Mönsterås	nej
Mörbylånga	nej
Nybro	nej (däremot finns samverkansrutiner mellan enheterna, boendefrågor finns med som inriktnings- och effektmål)
Torsås	nej
Vimmerby	ja
Västervik	nej
Antal	ja: 2 nej: 6.

Sammantaget för kommunerna

A. Ingår barnkonsekvensanalys i utredningarna?

Ja, i 25 ärenden
Nej, i 15 ärenden
Ej svar 6

Om ja, hur har barnkonsekvensanalysen skett?

1. Genom analys av de fakta som vid tillfället var kända i ärendet: ja, i 26 ärenden
 2. Dessutom genom samtal med berört barn/berörda barn ja, i ett ärende
 3. På annat sätt. Beskriv! ja, i 4 ärenden
- (i tre av dessa även under punkt 1 ja)

Finns barnkonsekvensanalysen dokumenterad?

Ja, i 13 ärenden
Nej, i 12 ärenden
Delvis, i ett ärende
Ej svar 11

Frågan om barnkonsekvensanalys skett, har inte besvarats i sex ärenden (avser Mörbylånga). Uppgift finns om att hänsyn dock har tagits till att ärendena gäller barnfamiljer. Då nej-svar givits uppger man i tre fall att kännedom finns om att ärendet gäller just en barnfamilj.

Då barnkonsekvensanalysen skett ”på annat sätt”: ”lämnades till utredningsenheten barn – ungdom” i ett par fall.

B. Har uppföljning gjorts någon tid efter socialtjänstens beslut för att se hur familjens och främst barnens förhållanden utvecklats?

Ja, i 18 ärenden
Nej, i 10 ärenden
Ej svar 18

Om ja, har samtal skett

- med barnen ja, i två ärenden
nej, i 18 ärenden
- på annat sätt i 10 ärenden.
- ej svar 6

Frågan om uppföljning skett har inte besvarats i sex ärenden från Borgholm.

Exempel på hur uppföljningen har skett: vid hembesök och andra samtal med förälder, genom att hemma-hos-insats/familjepedagoginsats pågår, genom föräldrarnas kontakt med budgetrådgivare, genom att ”förmedlingskonto” upprättats, hjälp till förhandling med hyresvärd om avbetalningsplan. Från Hultsfred framförs att uppföljning inte skett från ekonomigruppen. Däremot har tre familjer haft kontakt med utredningsgruppen.

Normerande bestämmelser

I socialtjänstlagen återfinns följande bestämmelser.

”När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver”
(1 kap 2 § SoL)

”När en åtgärd rör ett barn skall barnets inställning så långt som möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad”. (3 kap 5 § SoL).

I proposition 1996/97:124 skrivs:

”... Det betyder att även barnens situation bör uppmärksammas när vuxna vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om ekonomiskt eller annat bistånd till familjen.”

”Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilket beslut som fattas, men skall alltid beaktas, utredas och redovisas.”

Bedömning

Allmänt

Nio av länets 12 kommuner har inkommit med svar. De kommuner som svarat har inte alltid besvarat samtliga tillämpliga frågor. Det resultat som redovisas är således inte heltäckande.

Det redovisade antalet biståndsprövningar för barnfamiljer är relativt lågt. I den kommun som redovisat noll biståndsprövningar för den aktuella perioden har tjänstemännen kontrollerat uppgiften två gånger.

Skriftliga rutiner

Två kommuner anger att man har skriftliga rutiner för handläggning av ärenden gällande boendeskulder när barn är berörda. Av rutinerna som gäller ”Hyresskulder – avhysning” i Borgholms kommun framgår bl a följande:

”Av dokumentationen skall det tydligt framgå bedömning och prioritering utifrån barnperspektivet”.

”Utgångspunkten för bedömning av den akuta nödsituationen – Hur en avhysning drabbar barn i en barnfamilj med utgångspunkt från barnets behov av sin vanliga barnomsorg/skola.”

Av Vimmerby kommuns rutiner framgår bl a följande:

”När det finns anledning att göra en mer omfattande utredning ska barnens situation särskilt beaktas. Socialtjänsten ska dokumentera hur barnens intresse beaktas, oavsett om bedömningen resulterar i att ekonomiskt bistånd beviljas eller inte.”

Av kopior på två individärenden från Vimmerby framgår att man använder en rubrik som benämns "Barns situation i familjen". Som exempel på hur en utredare under en dylik rubrik kan skriva väljer Länsstyrelsen här att citera från ett av dessa ärenden från Vimmerby. "Enligt min bedömning är det viktigt att ta särskild hänsyn till alla barnens behov vid bedömningen av familjens rätt till bistånd. Det är av grundläggande vikt för dem att det finns ett boende för dem hos ... som känns tryggt."

Länsstyrelsen anser att socialnämnderna bör ha vissa skriftliga rutiner för handläggningen av ekonomiskt bistånd till boendeskulder för just barnfamiljer. Av dessa rutiner bör bland annat framgå att barnens förhållanden ska dokumenteras. Borgholm och Vimmerby kan här vara goda exempel.

Barnkonsekvensanalyser

Det är inte tillfredsställande att barnkonsekvensanalyser endast har gjorts i 25 av 46 ärenden. Vidare har analyserna endast dokumenterats i 13 ärenden.

Endast i en av de genomförda barnkonsekvensanalyserna har, före socialtjänstens beslut, samtal skett med barn. Länsstyrelsen anser inte att samtal med barn generellt måste ske. Det kan dock i vissa enstaka ärenden, för att komplettera det övriga utredningsmaterialet, vara värdefullt att ta kontakt med berörda barn och samtala med dem. I sådana fall bör medgivande finnas från vårdnadshavare.

Länsstyrelsen anser att barnkonsekvensanalyser generellt bör ske i alla ärenden av här aktuell art.

Förälder med umgängesrätt

I 12 ärenden av de redovisade avsåg biståndsprövningen skulder för föräldrar som har umgängesrätt med barn.

Enligt 6 kap 15 § föräldrabalken ska *barn ha rätt till umgänge* med en förälder som det inte bor tillsammans med. Det mest naturliga och vanliga är att umgänget sker i föräldrarnas bostad. Om en "umgängesförälder" av någon anledning blir av med sin bostad drabbar detta ofta barnets möjlighet och rätt till ett normalt umgänge. Det är därför viktigt att socialtjänsten, vid biståndsprövningar, utreder om den vuxne/de vuxna som gjort ansökan om bistånd har barn som har rätt till umgänge, och att socialtjänsten även här gör en barnkonsekvensanalys.

Biståndssökande föräldrar med umgängesrätt bör alltså identifieras och vad gäller boendeskulder handläggas som "andra" barnfamiljer.

Avslutning

Länsstyrelsen vill avslutningsvis hänvisa till skriften "Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd", som arbetats fram gemensamt av Socialstyrelsen och länsstyrelserna. En statlig utredning (SOU 2005:88) Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn, berör bl a de frågor som Länsstyrelsen här tar upp. Regeringen har våren 2007 presenterat en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden, "hemlöshet många ansikten mångas ansvar". Mål 4 i denna strategi är "Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas".